

“YUSUF VA ZULAYHO” DOSTONIDA ZULAYHO OBRAZIGA TAVSIF**Abobakirova Xayriniso***FarDU talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada xalq og‘zaki ijodi na‘munalaridan biri bo‘lgan “Yusuf va Zulayho” dostonidagi Zulayho obrazi tahlil qilinadi. Zulayhoning Yusufga bo‘lgan muhabbatini va nafratini keyunchalik esa Allohga bo‘lgan ishqini qanday ta’riflanganini chuqurroq yoritib beradi. Maqolada Zulayho o‘z nafsiga yengilgani Yusufga erishish uchun hech narsadan qaytmaganligi haqida ham aytib o‘tiladi.

Kalit so‘z: Zulayho, Yusuf, ruhiy xarakter, konflikt, kontekst

Bilamizki, Zulayho obrazi xalq og‘zaki ijodida go‘zallik timsoli bo‘lib qolgan. Bu obraz insoniy hissiyotlar va muhabbatdan iborat bo‘lib, tarixiy kontekstdagi konflikt va romantizmning aksini ko‘rsatadi. Zulayhoning harakteri, asosan, uning go‘zalligi bilan ajralib turadi. U o‘ziga xos xususiyatlari, masalan, mushukning nazokatli qiyofasi va chuqur his tuyg‘ulari bilan alohida ko‘zga tashlanadi.

Shuningdek, Zulayhoning ichki dunyosi juda murakkab tasvirlangan. Uning qiyinchiliklar oldida ko‘rsatgan sabr-toqati, o‘zini qulay holatga olib kelishi, uning ruhiy kuchini kuchliligini ko‘rsatadi. Uning qarorlarida muhim bo‘lgan ta’sirli jihatlari, o‘ziga xos maqsadlarini amalga oshirishda hech narsadan qaytmaydi. Bu orada Yusuf va Zulayho o‘rtasidagi munosabatlar sevgi va xiyonat o‘rtasidagi kurashga aylanadi. Zulayho yosh masalasida Yusufdan katta bo‘loshiga qaramay, Yusufga bo‘lgan his tuyg‘ularini uni o‘zining haqiqiy tuyg‘ulari bilan ochiqdan ochiq yuzma yuz keltiriladi. Ammo, Yusuf o‘zini va o‘zligini saqlab qolish uchun harakat qiladi va Zulayhoning istaklarini bajarishdan bosh tortadi va bundan g‘azablangan Zulayho Yusufni boshida turli sinovlar yog‘diradi. Hibisga tiqtiradi, kaltaklatadi lekin shundayam Yusuf fikridan qaytmaydi Allohga bo‘lgan ishq kuchligidan Zulayhoga bo‘yin egmaydi. Buni amalga oshirishda uning iymoni va xalqiga bo‘lgan ma’suliyatiyo‘l qo‘ymaydi.

Aslida Zulayho judayam go‘zal, salobatli jozibali va judayam xushro‘y Misrning eng go‘zal xonimlaridan biri bo‘lgan. Lekin Yusufga bo‘lgan sevgisi tufayli barchasidan hatto o‘zligidan ham voz kechishga rozi bo‘ladi. U shunday chiroyi bilan ham Yusufning ko‘ngliga ishq olovini sola olmaganidan alamzada bo‘lib qoladi. Yusuf Allohga bo‘lgan ishq shunchalik kuchliligidan u Zulayhoga qiyo ham boqmaydi u boshiga yog‘dirgan turli qiynoqlarga ham chidaydi. kuchini va o‘zini tasvirlash imkoniyatini ko‘rsatadi. U ko‘plab san’atchilar tomonidan go‘zallik ramzi sifatida namoyon bo‘lib, rasm va haykallarda juda aniq go‘zallik va aqldan mahrum bo‘lmagan qahramon sifatida tasvirlangan emas, uning ichki dunyosi, fikrlari va his-tuyg‘ulari ham juda muhimdir.

Zulayhoning ruhiy go'zalligi uning sabr-toqati, mehr-muhabbati va adolatga bo'lgan ishtiyoqi bilan bog'liq. U har qanday holatda ham o'zini qadrlaydi va o'zining asl qadr-qimmatini saqlaydi. Zulayho nafaqat jismoniy go'zalligi bilan, ilhom va kuchli ruh bilan ham ajralib turadi. U o'zining hissiyotlarini boshqarish qobiliyati bilan alohida o'rin egallaydi va qiyin vaziyatlarda ham o'zini ushlab turadi. Zulayho obrazining etika va axloqiy qarashlari o'ziga xos diniy, madaniy va ijtimoiy muhitni aks ettiradi. U o'z vaqtida o'zining axloqiy qoidalari va prinsiplarini asos qilib olgan. Zulayho adolat, sabr-toqat, oqilona fikrlash va izzat-nafsni yuqori qo'yishga intilgan. U o'zining hayotida kechgan voqealardan kelib chiqib, egalarining ozodligi va tafakkurida mustaqil bo'lish zarurligini his qilgan. Bu axloqiy nuqtai nazardan Zulayho doimo qaror qabul qilishdan oldin o'zining ichki his-tuyg'ularini eshitishga e'tibor bergan.

Zulayho axloqi bitta axloqiy g'oyadan iborat emas, balki ko'plab qadriyatlarni ifodalaydi. U muhabbat va to'liq vafodorchilikni o'zida mujassam etadi. Har bir voqeada u o'zining eng yaxshi inson sifatlarini ko'rsatdi, masalan, Yusufga bo'lgan muhabbati va burchlarini bajara olishlik istagi. Bu hissiyotlar uning ichki dunyosini yanada boyitdi va unga ko'proq kuch berdi. U o'zining hissiyotlarini boshqarish, o'zining maqsadlariga erishish imkoniyatini beradi.

Zulayhonning zamonaviy tadqiqotlardagi ta'siri bir necha yo'nalishlarda namoyon bo'ladi. Avvalo, uning obrazida qadimiy xalqlarning ayollarga bo'lgan munosabatlari o'rganiladi. Bu o'rinda, Zulayhonning nutqlari, harakatlari va qahramonliklari orqali, ayollarning ijtimoiy hayotdagi roli tasvirlanadi. Shu bilan birga, o'z zamonining qadriyatlari, an'anaviy qoidalari va ulardagi ayollar o'rni haqidagi muhokamalar ilgari suriladi.

Bundan tashqari, Zulayhon o'z o'zini neytral holatga chiqargan shaxs sifatida, zamonaviy adabiyot va san'atda yangi talqinlar va obrazlar yaratishga ilhomlanadi. U haqidagi afsonalar orqali o'rganilgan qadriyatlar tarixiy nuqtai nazardan avlodlar o'rtasida uzluksizlikni ta'minlaydi. Bu, birmuncha zamoniy nuqtai nazardan qadimiy qadriyatlarni qayta shakllantirishga imkoniyat beradi.

Zulayhon zamonaviy tadqiqotlarga ta'siri juda katta ahamiyatga ega. U faqatgina tarixiy qahramon emas, balki zamonaviy fikrlar va qadriyatlarni shakllantiruvchi nishon sifatida xizmat qiladi. Uning tasiri orqali biz kelajak avlodlarga qadimiy donishmandlik, ayollarning huquqlari va ijtimoiy ko'rinishlari to'g'risida muhim ma'lumotlarni yetkazish imkoniyatiga ega bo'lamiz.

Xulosa qilib aytganda, Zulayho obrazining tavsifi "Yusuf va Zulayho" asarida kuchli va chiroyli xonim sifatida namoyon bo'ladi. U haqiqiy ishq va sadoqat timsolidir. Yusufga bo'lgan sevgisi uni noxush vaziyatlardan o'tishga undaydi. Zulayho qismi ruhiy azoblarni, hissiyotlarning ichki kurashini ko'rsatadi. Asarda u o'z his-tuyg'ularini silkitib, Yusufga bo'lgan ishonchini va sevgisini ko'rsatadi. Biroq uning

muhabbati ijtimoiy qoidalar va taqdir bilan sinovga uchraydi. Zulayho halol va haqiqiy muhabbat namunasi sifatida qadrlanadi, uning xarakteri esa kuchli va e'tiborli. Shuni ta'kidlash kerakki, Zulayho tasviri nafaqat go'zallik balki kuchli ruh va irodaga ham ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ibragimov, O.. (2020). Zulayho obrazining psixologik tahlili. O'zbekiston Milliy universiteti.
2. Karimov, T.. (2018). Yusuf va Zulayho: Tarixiy va adabiy kontekstlar. Jahon adabiyoti.
3. Murodov, A.. (2021). Zulayho obrazidagi ayollik va uning iqtisodiy roli. Tadqiqotlar jurnali.
4. Saidov, F.. (2019). Yusuf va Zulayho: Adabiy an'analar va yangiliklar. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi.